

FDIs verdenskongress – Poznan
5.-10. september 2016:

Velsmurt med godt faglig innhold

Et godt fagprogram, noen av verdens mest anerkjente forelesere og en stor utstilling gjorde sitt til at årets kongress fikk usedvanlig mye rosende omtale. Arrangementet som helhet var godt organisert i store, moderne lokaler.

Rundt 12 000 tannleger fra hele verden, mer enn 140 kursholdere og 240 utstillere møttes på FDIs 104 kongress, denne gangen i Polen. En vakker by hvor du kan våkne til en eim av peppermynte fra Wrigleys store tyggegummifabrikk.

Årets FDI-kongress inneholdt et fagprogram som dekket alle kliniske fagområder i tillegg til årets store temaer. Årets hete temaer (*hot topics*), som samlet mange forelesere i lange sesjoner, var: En global strategi for samarbeid over profesjonsgrensene for periodontal helse og generell helse, nedfasing av kvikksølvholdig amalgam samt overforbruket av antibiotika.

President i FDI, Patrick Hescot, åpnet FDIs kongress i Poznan.

Generalforsamlingen

Fédération Dentaire International, FDI, representerer over en million tannleger fra hele verden. FDIs generalforsamling består av delegater fra alle medlemsland, og for dem går en god del av tiden med til å bli enige om de forskjellige resolusjonene eller *policy statements*. Det er ingen liten prestasjon når bakgrunnene er så forskjellige. Begreper, ord og innhold blir diskutert, en sjelden gang til heftig klapping, buing og piping. Resolusjonene blir godtatt eller sendt tilbake til de forskjellige komiteene som foreslo dem.

Resolusjoner og valg

Arbeidet med resolusjoner går gjennom hele året, og tannlegeforeningene er allerede blitt bedt om å komme med kommentarer når de blir lagt fram på

generalforsamlingen til endelig diskusjon. Her gjør Norge, det vil si NTF, hjemmeleksene sine. Norge var en gjenganger blant landene som ble lest opp som kommentargivere. Norge er i eksklusivt selskap med Canada og Australia, og en sjelden gang USA eller Brasil. Internasjonalt samarbeid går langsomt, og mange prioriterer kanskje arbeidet innenfor sitt eget kontinent, som for eksempel innen EU/EØS eller USA. Men for mange lands tannlegeforeninger er dette det eneste internasjonale forumet de deltar i regelmessig, og resolusjonene kan derfor være mer betydningsfulle enn de kanskje er for den vanlige norske eller amerikanske tannlege.

Det var ingen norske kandidater som stilte til valg på årets kongress. Nordmannen, dr. Harry Sam Selikowitz, er leder i Science Committee, og vil sitte to år til.

Resolusjoner

Noen av resolusjonene som ble diskutert under kongressen:

- Tenketanken Vision 2020 la fram en ny definisjon av oral helse som ble vedtatt, se faktaboks og bilde på side 727. Definisjonen finnes foreløpig på FDIs offisielle språk, som er tysk, fransk, engelsk og spansk.

- *Dental Unit Water systems and microbiological contamination*. Noen

Publikum hygget seg med god underholdning på åpningen, her holdt i Polens farger hvitt og rødt.

Den norske delegasjonen under de politiske møtene besto av (fra venstre): fagsjef i NTF, Øyvind Asmyhr, generalsekretær Morten H. Rolstad og leder for Science Committee, Harry Sam Selikowitz.

President i FDI, Patrick Hescot, Frankrike, og visepresident Kathryn Kell, USA, i generalforsamlingen under replikkordskifte fra salen.

land har lover vedrørende unitvann, andre ikke. Her trengs det press på myndighetene og retningslinjer i mange land.

– *Minimal Intervention Dentistry for managing dental caries*. Dette er også forholdsvis nytt i noen land.

– *Partnership for better health – the dentist-patient relations*. Pasientens egne bidrag og kommunikasjon er viktig.

– *Preventing oral diseases*. Forebygging er svært viktig.

– *Third party influence on dental practice*. Et kontroversielt tema. Tannleger er avhengige av at noen betaler, enten det er folk selv, staten eller et forsikringselskap. Og hvis prisen avgjør om det blir en behandling eller ikke, hva gjør du?

– I det virkelige liv har ikke folk penger, sa delegaten fra Malaysia. Derfor setter prisen begrensninger for hva som kan gjøres. Dette mente også de som la fram utkastet til resolusjon.

– Vi må aldri lage kompromisser om kvalitet! Ingen skal fortelle oss hva vi skal eller ikke skal gjøre, sa delegaten fra Tyskland. Det skal ikke være noen

tredjepartsinflytelse! Punktum! Mye klapping og buing.

– Ja, men, hva skal du gjøre når folk ikke har penger? gjentok den Malaysiske delegaten.

Dette utkastet til resolusjon ble sendt tilbake for videre bearbeiding.

– *Evidence Based Dentistry*. Her var det også forholdsvis høy temperatur på diskusjonen.

Den norske endodontisten Gilberto Debelian snakket for full sal og mange ville snakke med ham etter sesjonen.

Leder for Science Committee og norsk delegat, Harry Sam Selikowitz, holdt flere innlegg på generalforsamlingen.

- Vi snakker om evidensbasert odontologi, men vet vi hva det er? Nei. Det vet vi faktisk ikke. Og jeg skal ikke underkaste meg utenforstående. Jeg skal ikke ha eksterne rådgivere! Takk! sa den tyske delegaten. Dette ble heller ikke ferdigbehandlet.

- *Grey markets* – gråmarkedet. Hvordan vet vi hva vi får? Her må bevisstheten høynes. Fire tannlegeforeninger av de over 100 hadde kommet med innspill under utarbeidelsen: Norge, Tyrkia, Australia og Canada. Her var det ingen ytterligere kommentarer, og det ble godkjent.

- *Maintaining lifelong oral health*. Et annet av kongressens hovedtemaer.

- *Oral health and dental care of people with disabilities*.

- *Sports dentistry*. Dette handlet om både traumer, sportsdrikker, erosjoner og doping.

- *Sustainability in dentistry*.

Mer om resolusjonene kan leses på www.fdiworldental.org

FDIs definisjon av oral helse

As defined by FDI, oral health is multi-faceted and includes, but is not limited to, the ability to speak, smile, smell, taste, touch, chew, swallow and convey a range of emotions through facial expressions with confidence and free from pain or discomfort, and disease of the craniofacial complex.

Further attributes related to the definition state that oral health:

- is a fundamental component of health and physical and mental wellbeing, which exists along a continuum

- influenced by the values and attitudes of individuals and communities,

- reflects the physiological, social and psychological attributes that are essential to the quality of life,

- is influenced by the individual's changing experience, perceptions, expectations and ability to adapt to circumstances.

Redaktør for JADA, dr. Michael Glick og dr. David Williams fra Science committee presenterer den nye definisjonen av oral helse for generalforsamlingen.

Økonomi

FDIs økonomi ble opplyst å være sunn og god. Etter noen vonde opplevelser for ikke lenge siden, blir økonomien gjennomgått og sjekket av en revisjonskomité med representanter fra medlemslandene. De roste både budsjettprosessen og regnskapsføringen.

Rent vann

Det var også arrangert flere hel- eller halvdags fora. En av talerne på forumet *Women dentists world wide forum* var den amerikanske sosiologen og nestoren innen samfunnsodontologi, Lois Cohen.

Hun sa blant annet at ubehandlet karies og periodontitt koster enorme summer per år på verdensbasis, og er blant de ti mest utbredte sykdommene. Hun foreslo tannhelsepromotering på arbeidsplassene, på samme måte som kosthold og helse har vært det tidligere. Som eksempel trakk hun fram det tidligere Øst-Europa, hvor de kvinnelige arbeiderne fikk helse- og kostholdsoppløsning på arbeidsplassen, og hvor folkehelsen var bedre enn i andre områder i Europa i lange perioder.

Hun understreket også at alle trenger rent vann og sanitærforhold for å få til noe som helst, og at dette er en av de viktigste oppgavene å ta tak i, globalt. I Afrika sør for Sahara må for eksempel to tredeler av innbyggerne forlate hjemmene sine for å hente vann, mange må gå over lengre avstander. Dette er fortrinnsvis kvinnearbeid, og begrenser muligheten til skolegang.

- Håndvask og tannpuss må innføres i skolen, sa Cohen. Programmet *Fit for school*, et samarbeid mellom organisasjoner og private aktører, arbeider for

Et av satsningsområdene på årets FDI-kongress var forebygging av periodontitt, hvor italienske Filippo Graziano holdt et underholdende foredrag.

Lois Cohen er en av de store navnene innen sosiologi, kvinneforskning og samfunnsodontologi. Hun holdt et av innleggene på Women Dentists Worldwide Forum.

Kurskontakt for Troms Tannlegeforening, Elsa Sundsvold og leder for NTFs fagnemnd, Berit Øra, syntes årets kongress var svært god.

å gjøre skolene til sunne steder å være for barn, med rent vann å drikke, såpe til håndvask og fluortannkrem til tannbørsting. De arbeider foreløpig først og fremst i Sørøst-Asia og Tanzania.

Hun advarte også mot å legge skatter på sukker. I land som har lagt sukkerskatt på mineralvann, kjøper folk bare noe annet billig, og ikke nødvendigvis noe bedre. Ikke alle land har matvarelovgivning.

– Når det gjelder helse, må en selv-sagt konsentrere seg om jenter, men også om guttene, sa Cohen. I vår tid skal vi ikke minst også tenke på mennesker på flukt.

Vi trenger et samarbeid om oral helse over grensene. Programmene for helsehjelp og oral helsehjelp er helt atskilte,

Publikum på Women Dentists Worldwide Forum – leadership in global health. Her er tannleger fra Ghana, Kenya, Italia, Georgia og Sør-Afrika.

og det bør de ikke være. Helse holder seg ikke lenger innenfor politiske grenser. Heller ikke oral helse.

Minamata-konvensjonen

Norge ble igjen trukket fram som eksempel på en vellykket avvikling av

amalgam som fyllingsmateriale og et forbud mot kvikksølv. Det ble ikke tid til å svare på spørsmål om hvilke erfaringer Norge hadde gjort med avvikling av amalgam, men her hadde det uansett ikke vært noe godt svar. Avviklingen skjedde over natten og har aldri vært

Utstillingen var stor og rikholdig.

Tre fjerdeårsstudenter fra Sudan deltok også på kongressen, og hadde stort utbytte av både utstillingen og forelesningene.

De tre tannlegene fra Malaysia syntes årets kongress var en av de beste noensinne.

evaluert av helsemyndighetene, og det er fremdeles lite forskning på alternativene. Det er for øvrig bare Norge som har totalt forbudt kvikksølvholdig amalgam, mens Danmark og Sverige fremdeles har en svært restriktiv bruk til spesielle grupper.

Mange syntes Minamata-konvensjonen var vanskelig å ta inn over seg. Et nogenlunde representativt utvalg av kommentarene lød slik:

- Vi er ulykkelige over situasjonen. Hvorfor kan vi ikke heller konsentrere oss om noe annet? Vi må heller starte et opplysningsarbeid om forebygging, lød en kommentar fra et asiatisk land.

- Dette er svært ødeleggende for oss. Hva vet vi egentlig om alternativene? lød en annen.

- Vi bør passe oss for miljøvernerne. De er ute etter kvikksølv i dag, men i morgen kan det være plast! Så la oss ikke være for raske og naive med å anbefale erstatninger, lød en tredje.

Flere delegater, fra blant annet Tyskland og Mexico, tok til orde for at amalgam var flott å bli kvitt. Alt for mye friskt tannvev er gått tapt i prosessen med å sette det inn, og vi må uansett se tannfyllingsmaterialer som en del av hele økosystemet.

- Vi må bevare planeten, det er det viktigste. Så legg det bak dere og gå videre, sa delegaten fra Mexico.

- Kan vi ikke bare la være å spise sukker? Kan vi ikke bare si det til folk i stedet? Nedfasing er uansett et altfor

emosjonelt konsept. Vi må kalle det noe annet, sa en asiatisk delegat.

- Påbud av amalgamseparatorer er viktig for å få dette til, anbefalte en amerikaner.

- Afrikanske land har ingen amalgamseparatorer og ingen avfallshåndtering. Amalgam gir lave kostnader og lang levetid. Det kan brukes i områder uten vann og uten strøm. Et alternativ til amalgam vil ikke bli lett å finne, sa en delegat fra Sør-Afrika.

Oral helse i en aldrende befolkning

Hvordan nå fram til myndighetene?

Et annet forum handlet om oral helse i en aldrende befolkning. I den vestlige verden er en stadig større andel av befolkningen over 80 år.

Dr. Hideo Miyazaki fra Japan fortalte om programmet 80/20 og hvordan de har lykkes med at over 40 prosent av

Den spanske tannlegeforeningen har ansvaret for neste års kongress i Madrid.

Poznan har et stort torg med velholdte gamle hus, mye sosialt liv og spisesteder.

Poznan har ca. en halv million innbyggere og et vakkert bysentrum.

befolkningen i Japan over 80 år har 20 tenner eller mer. Noe som betyr mye for ernæring, livskvalitet og et langt liv.

Kampanjen startet for 25 år siden, i 1989. Da hadde bare sju prosent av den japanske befolkningen over 80 år 20 tenner. Det har vært en aktiv over-

slikt program og det må oversettes til utviklingsland. Nå er dette sett på som et i-landsproblem. Hvordan kan vi nå beslutningstakerne? Dette er en svært viktig problemstilling, og det er bare tannlegene som ser det. Vi kan ikke bruke årevis på å implementere dette,

våking- og opplæringskampanje fra helsemyndighetene siden, som har lyktes langt på vei.

En kommentar fra salen, en japansk WHO-ansatt, spurte om hvordan en kunne få til at dette blir en viktig hastesak utenfor tannlegekontoret?

– En trenger en tidsplan for å gjennomføre et

og det kan ikke fortsette slik det er nå. Hvordan kan vi formidle at dette haster? WHO samarbeider mer enn gjerne med å finne løsninger, avsluttet han.

Overforbruk av antibiotika

Kapasitetene Michel Glick og Daniel Meyer holdt en annen av Hot Topic-seksjonene, hvor de viet temaet antibiotikaresistens og -overforbruk grundig oppmerksomhet. Som et eksempel på hvor velkjent dette temaet egentlig burde være, nevnte de at Sir Alexandre Fleming, som fikk Nobel-prisen for sin oppdagelse av penicillin, allerede i 1945 advarte mot antibiotikaresistens. Resistensen er en naturlig reaksjon hos bakteriene, og uten en fornuftig bruk er risikoen stor for at relativt vanlige sykdommer som for eksempel lungebetennelse ikke lar seg behandle lenger.

Les mer på www.fdiworldental.org

Tekst og foto Kristin Aksnes